

ACTELE DOMNIEI LUI ALEXANDRU SCARLAT GHICA AFLATE ÎN COLECȚIA DE „DOCUMENTE” A MUZEULUI MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

Dr. Grina-Mihaela Rafailă

Abstract: From the short ruling in Walachia of Alexandru Scarlat Ghica (2nd/13th of December 1766 – 17th/28th of October 1768), the Municipal Museum of Bucharest preserves in its collection 14 paper documents, original and copies, written on folio or difolio paper, with or without filigree. These documents record sales of vineyards, estates or parts of estates in Băleni, Dărmănești and Tătărăi, exchanges of Gipsy servants, gifts, estate accounts, investigations of complaints or lists of certificates. Unfortunately, there is no official document issued by the above-mentioned ruler, in the Museum collection.

Keywords: Alexandru Scarlat Ghica, Walachia, Phanariote rulings, documents, transactions

Familia Ghiculeștilor, de origine româno-albaneză, s-a integrat marilor familii domnitoare care au cârmuit țările române de la sud și est de Carpați. În perioada domniilor fanariote aceștia manifestă sentimente de compasiune pentru soarta țărilor și a locuitorilor pe care le vor conduce vremelnice de la Iași și București. Prin concepțiile și practicile reformatoare reprezentative acestei familii domnitoare se vor strădui să amelioreze unele trăsături specifice despoției orientale, îngăduind o viață mai suportabilă pentru locuitori, unii dintre ei chiar revenind din bejenia de peste hotare și bucurându-se de unele înlesniri (Iordache, 1991, 70).

Nepotul primului domn fanariot din această familie în Țara Românească, Grigore (Matei) II Ghica (1733 aprilie 5-1735 noiembrie 6 și 1748 aprilie-1752 august 23) precum și fiul său, Scarlat Vodă Ghica (1758 august-1761 iunie 5 și 1765 august 18-1766 decembrie 2) și al domniței Anastasia, fiica domnului Mihai Racoviță, Alexandru Scarlat Ghica va fi numit de către Sublima Poartă, la cererea mitropolitului și a boierilor, la conducerea Țării Românești, pe care o va cârmui între 2/13 decembrie 1766 și 17/28 octombrie 1768. Ca și răposatul său tată, Alexandru Vodă nu va ridica cuantumul dărilor, fapt care îi va atrage bunăvoința locuitorilor. La 6 februarie 1768 domnul emite un hrisov prin care cei lăsați la vatră din armată puteau să-și aleagă locul de stabilire. De asemenea, era limitat numărul zilelor de clacă la 3 zile în primul an, la 6 zile pentru următorul an și la 9 zile pentru al treilea an, fără a fi și respectată de către boieri. La 5 iulie 1768, Alexandru Ghica a dat un așezământ prin care institua ca, în fiecare an, câte nouă fete sărace din trei categorii sociale să fie înzestrate cu suma de 50 de taleri (*Istoria Românilor*, 2002, 471).

Din păcate, scurta sa domnie, de un an și zece luni, precum și evenimentele politice

internaționale, nu i-au permis acestui reprezentant al familiei Ghiculeștilor să realizeze mai multe. Cu toate acestea, a terminat ctitoria tatălui – Sf. Ierarh Spiridon Nou (1766-1768 septembrie 30) – locaș edificat în stil gotic, cu elemente de artă moldovenească, situat pe vechiul Pod Șerban Vodă din orașul străbătut de suava Dâmboviță.

Pe fondul evenimentelor militare din cursul anului 1768, domnul a permis arhimandritului de la Mănăstirea Argeșului să recruteze oameni pentru cetele de voluntari, care să fie de ajutorul armetelor rusești. Declanșarea unui nou conflict ruso-turc va face ca Sublima Poartă să-l mazilească, la 17 octombrie în același an. Va fi înlocuit cu Grigore al III-lea Alexandru Ghica, fiul marelui dragoman Alexandru Ghica, decapitat în anul 1741, fost capucheaie și dragoman, care avea deja la activ o domnie în Moldova, derulată între 18/29 martie 1764 și 23 ianuarie/3 martie 1767.

Prin mazilirea lui Alexandru Scarlat Ghica înceta și alegerea domnilor dintre urmașii direcți ai lui Grigorie al II-lea Ghica, fii sau nepoți. Practic cei patru reprezentați ai acestei ramuri domnitoare a Ghiculeștilor din vremea fanarioților au ocupat efectiv tronurile de la Iași și București, cu intermitențe, circa 35 de ani, dintre care peste două decenii i-au revenit lui Grigore al II-lea, cu cele șase domnii ale sale.

Colecția *Documente* a Muzeului Municipiului București deține în patrimoniul său 14 acte provenite din timpul domniei lui Alexandru Scarlat Ghica. Sunt înscrisuri originale, copii (nr. 5, 8, 11 și 12), precum și un registru (nr. inv. 30.586), redactate doar pe hârtie folio ori difolio cu sau fără filigran. Din punct de vedere al conținutului, acestea sunt diverse – zapise (nr. 1, 4, 6, 7 și 10), apoi câte o danie (1767 noiembrie 1), adevărniță de răvaș (nr. inv. 13.653), listă de zapise (nr. 3), socoteală de moșie (nr. inv. 82.865), scrisoare (nr. 12) sau cercetare de pricină (1768 septembrie 4).

Așadar, sunt tranzacționate pogoane de vii, părți de moșie din Dărmănești sau un anumit număr de stânjani din moșiile Băleni sau din Tătărăii de Jos, dar este efectuat și un schimb de țigani pentru a nu se „*strica cununile*” (nr. inv. 39.190).

Interesant este documentul ce poartă data de 1767 noiembrie 1. Astfel, după trecerea în lumea celor drepți, la 16 iunie 1745, a lui Manolache, zis Lambrino, feciorul boierului țarigrădean Andronic Rangabé, văduva sa, Domnița Bălașa, cea de-a șasea fiică a răposatului Constantin Vodă Brâncoveanu, își va intensifica strădaniile creștinești hotărând ridicarea unei biserici mai mari cu hramul Înălțării Domnului. Noul locaș va fi finalizat în septembrie 1751, conform pisaniei, care îi menționează pe domnul țării, Grigorie Ghica, vlădica Neofit Cretanul și ispravnicul Sandu logofețel. Către sfârșitul deceniului șase al veacului al XVIII-lea Alexandru Ghica reconfirmă hrisovul de danie al bunurilor către Mănăstirea Domnița Bălașa după mutarea ctitoriei în lumea veșniciei. Astfel, aceasta își dorise ca sfântul lăcaș să aibă xenodohion pentru „*străini nemernici și ticăloși, care-i n-au unde să se umbrească și umblă lipsiți de hrana lor să șază întru această sfântă mănăstire în chilioare*”. Dar cum vrednica de pomenire Domnița Bălașa nu mai trăiește suficient pentru a întocmi și diata cu cele orânduite și nici „*nu-i rămânea fii moștenitori*”,

domnul împreună cu chir Grigorie II și cu sfatul marilor boieri au decis ca mănăstirea să fie administrată de către epitropi, care să aibă toată purtarea de grijă. Celor nevoiași, adăpostiți în chiliorele xenodohionului, trebuia să li se asigure „*hrana vieții lor*”, iar pe timpul iernii „*să li se dea și lemne de foc*”. La mănăstire trebuiau să fie preoți, diaconi și cântăreți cărora li se asigura o anumită sumă anuală de bani drept simbrie, pentru fiecare în parte și, de asemenea, erau scutiți de plata dăjdiilor. Dintre aceștia, era desemnat un dascăl „*de învățătura cărții*” pentru copii din așezământ. Preoții aveau îndatorirea de a se îngriji de oficierea slujbelor, atât în prima biserică, devenită paraclis al familiei, cât și în noua biserică de piatră, construită în grădina caselor Domniței Bălașa, prin adăugarea a „*3 poli stânjeni de locu den livadea domnească*”, dăruți la 1742 februarie 28 de către domnul Mihai Racoviță. Trebuia să existe un iconom, „*om de ispravă și adevărat credincios*”, care să întocmească un catastih al tuturor veniturilor și cheltuielilor pentru care avea obligația de „*a-și da socoteala*” în prima lună a anului.

În calitate de epitropi, domnul a desemnat pe mitropolitul țării, câte un boier din familiile Crețulescu și Brâncoveanu, dar și doi postelnici din partea curții domnești „*cari se vor întâmpla dupe vreme a fi*”. Aceștia aveau obligația de a verifica catastifele anuale întocmite de către iconom. În act sunt menționate toate bunurile existente atât în București – pivniță de piatră, prăvălii, case sau scaun de tăiat carne – cât și cele răspândite în mai multe județe ale țării – moșii, case, vii, vaduri cu roate de moară, la care se adaugă țigani, vite sau odoare bisericești.

Drept milă domnească, mănăstirea urma să fie „*apărată de toate dăjdiile câte vor eși de vistierie pentru alte mănăstiri*”. Așadar, era scutită de plata dijmăritului, vinăriciului, de bucatele mănăstirii sau de oierit. Iconomul împreună cu preoții, diaconii, grămăticii sau cântăreții erau, de asemenea, exceptați de la plata dăjdiilor. Domnul roagă și pe „*alți întru Hristos frați domni*”, care îi vor urma la conducerea țării, să „*întărească această bună orânduială și cu hrisoavele domniilor lor ca și ale domniilor sale așezământuri să fie în urmă de alții ținute și la Dumnezeu primite*”.

Ajungând la vreme de strămtorare, Anița, soția răposatului Diicu Brătășanu, este nevoită să-și vândă partea de zestre din moșia Băleni vărului ei, Grigorie Băleanu paharnic. Tranzacția era și o formă de recompensă pentru grija purtată după moartea părinților acesteia, întrucât, abandonată de frați, Anița va fi luată în casa vărului, care a chivernisit-o cu „*toate cele de trebuincioase*”, căsătorind-o „*cu toată chieltuiala nunții din casa dumnealui*”, iar drept zestre i-a dăruit „*haine, scule, boi, vaci și altele afară din cele ce mi-au căștigat dumnealui cu silința dumnealui de la alți boieri*”.

Ultimul act ce provine din răstimpul acestei domnii și care se păstrează în patrimoniul instituției noastre constă în reglementarea unei pricine pentru moșia Găujani, de pe apa Buzăului, din județul Râmnicu Sărat (Slam Râmnic), între Mănăstirea Râmnicului și Mihai Zăgănescu. Cu aceeași ocazie este tranșată și problema „*podului*” din apa Buzăului, pentru care sunt aduși patru oameni în vârstă de 50, 60 și chiar 80 de ani, ce mărturisesc,

prin carte de blestem, cum că au stăpânit „Zăgăneștii cu pace” până în zilele egumenului Meletie.

La toate documentele avem datare în milesim, însă există și două excepții când nu sunt menționate luna și ziua (nr. inv. 91.618) sau ziua (nr. inv. 13.691). De asemenea, niciun act provenit din această scurtă domnie nu are consemnat și locul de întocmire. Doar trei acte au menționată și persoana care le-a redactat, ca de pildă Iane ierei (nr. 4), Radu logofețel (nr. 6) și Ștefan Lemtescu (nr. 7). În privința autentificării, doar un document are imprimat în negru de fum un sigiliu octogonal aparținând Aniței Brătășanu (nr. inv. 27.267), în timp ce un alt înscris poartă amprente digitale ale celor patru martori prezenți la încheierea respectivei tranzacții (nr. inv. 27.350). Un singur înscris are menționat pe verso și proveniența, respectiv *Epitropia Așezămintelor Brâncovenești*.

1.

1767 ianuarie f.z.

† Pentru unsprăzeci pogoane de vie ce am la Vărtișcoiu de [acea]¹ parte în Țara Româniască afară din unsprăzeci pogoane de vie ce sint a cumnatului Ilie Sturza sluger. Cari aceste 11 pogoane de vie îmi sânt și mie de zestre de la socrul meu Iordache Balș vornicul. Și fiindu-mi piste mână a le căuta și a le purta de grijă m-am socotit și li-am dăruit și li-am vândut dumisale [ ]² cluceresii Racovițoai drept 550 lei, adică cinci sute și cincizăci, ca de acumu înainte să fie drepte vii și moșii dumisale și cuconilor dum(neaiei) neclătite niciodată în veci.

Și această danie și vânzare de bună voia mea am făcut-o și plata mi-am luat pe vânzare deplin. Și pentru credința am iscălit. *Leat 7275 <1767> ghenar.*

[...]³.

M.M.B., nr. inv. 13.691

Orig. rom., hârtie difolio cu filigran (31,5x21 cm.).

¹ чєб.

² Loc alb în orig.

³ Semnătură autografă indescifrabilă.

2.

1767 martie 12

† Adeverez cu acest răvaș al meu la cinstită mâna dumneaiei cocoanei Ilianăi clucereasa Răcovițo(ă)ei. Precumu să <să> știe că făcându-ne dumne(ă)ei schimbu cu niște țigani cumu ne arată zapisele amu rămas dator o copilă de țigan ca să-i dau dumneaiei. Și mi-am¹ pus zi cu dumneaiei de acumu până în doaă luni să aibu a-i aduce dumneaiei copila

de țigan la acest sorocu fără niciun fel de pricină.

Și pentru credința amu iscălit. Martie 12 *dni*, 1767.

Eu, Costandin căpitan Doicescul adeverez².

M.M.B., nr: inv. 13.653

Orig. rom., hârtie difolio (16x11 cm.).

¹ МІТАМУ.

² Semnătură autografă.

3.

1767 mai 8

† Zapisile moșiei Băleștii ce le-am luat amanet <de la> dum<nealui>¹ cocon Manolache Brâncoveanu cum arată. Mai 8 *dni*, 1767.

† Un zapis <de> cumpărătoarea răposatului Costandin Vodă Brâncoveanu în Bălești de la² Negoită logofăt Dedulescu, stânjâni 660.

† Un zapis *ipac* <de> cumpărătoarea mări<e>i sale tot în Bălești de la² Toaderu, *sin* Anghelu, stânjâni 167.

Alt zapis *ipac* cumpărător <al> mări<e>i sale tot în Bălești de la² Iordache, *sin* Gavrincea, stânjâni 275.

Ipac alt zapis de cumpărătoarea mări<e>i sale tot în Bălești de la² Toader, *sin* Anghel, de stânjâni 433 *poli*.

2 foite de trasul Băleștiloru.

Cinci zapise iar de moșia Bălești cumpărăto<a>rea lui Negoită logofăt Dedulescu de la² moșnéni.

† O carte de hotărnicie de Bălești de 12 boieri.

Zapise de Văsiești

† Un zapis <de> cumpărătoarea mări<e>i sale de la² Anghel cu frații lui *i* alte rude, de stânjâni 675.

† Alt zapis *ipac* cumpărător <al> mări<e>i sale de la² Hâncul tot în hotarul Văsieștiloru, stânjâni 108.

† Alt zapis *ipac* cumpărător al mări<e>i sale de la² Iordache parcălab tot la acest hotar, stânjâni 43.

† Alt zapis *ipac* <de> cumpărătoare al mări<e>i sale de la² Nan, *brat* Proca, stânjâni 81 *poli*.

† Alt zapis vechiu tot de Văsiești.

† 1 foa<i>e a 6 boieri de trasul hotarului Văsieștii.

Zapise de Ghionoi

† Un zăpis cumpărător <al> mări<e>i sale de la² Iordache, *sin* Gavrinții căpitan, stânjăni 330.

† Alt zăpis *ipac* <de> cumpărătoarea mări<e>i sale de la² Ion *i brat ego* Petre, *sin* Stancul *ot* Focșani, stânjăni 1.170.

† O foa<i>e de trăsura moșiei.

† 1 hotărnicie véche.

† 1 zăpis iar de Ghionoi vechi.

Cin stânjăni 3.943.

Iordache Neculescu³.

Zapisile viiloru de la² Gârbovi

† Un zăpis al lui Badul, *sin* [Boan]⁴ den Gârbovi cu frații lui <de> vânzare iar mări<e>i sale pentru 6 pogoane de vie.

† Un zăpis iar <de> cumpărătoarea un pogon de vie de la² Iordache părcălab, *sin* Gavrincea căpitan.

† Alt zăpis iar <de> cumpărătoare <a> pogoane 3 de la² Stoica, fecior lui Spiridon *ot* Gârbovi.

† Alt zăpis iar <de> cumpărătoare <a> pogoane 6 [d]⁵ la² Zăgan căpitan.

† Un zăpis de cumpărătoare iar al mări<e>i sale pentru niște țelină de la² moșnéni. Iordache Neculescu³.

M.M.B., nr: inv. 31.136

Orig. rom., hârtie difolio cu filigran (41,5x15,5 cm.).

¹ Se repetă în orig.

² Ad. interlinear.

³ Semnătură autografă.

⁴ Indescifrabil. Citire probabilă.

⁵ Scris peste altă slovă.

4.

1767 iulie 6

† Adecă eu, Oana dimpreună cu cumnată-mieu, Necula, și cu soțiile noastre, anume: Dumitrana și Anca, amu datu acestu credincios al nostru zăpis în mâinile dumnealui coconului Neculae Rudeanul. Precum să să știe că amu vândutu dumnealui părțile noastre de moșie din Dărmănești din câmpu, din pădure și din siliștea satului cât să va alege părțile noastre. Fiindcă și noao această moșie ne-au fostu dată de zestre de dumneaei soacra noastră, Ioana, ce au ținut pă Simeon moșteanul. La care această în urma

răposatului socrului nostru li s-au orânduit boiari hotarnici ca să știe care câtă parte ține după cum scrie și foaia veliților boiari de trăsurile moșiei, care ni s-au dat în mâinile noastre. Și noi după ce am vândut dumnealui moșia s-au dat în mâinile dumnealui foaia de trăsurile moșiei de stăpânire de cătră noi și de cătră tot neamul nostru. Care moșie am vândut-o noi de a noastră bună voie și nesiliți de nimenea cu tocmeală bună stânjanul *po* bani taleri 1, bani 33, care facu taleri 73 *poli* peste toate părțile noastre.

Și pentru mai adevărata credință ne-am pus numele și degetele mai jos ca să crează. Iulie 6 *dni*, 1767.

† Eu, Oana vânzătoriu.

† Eu, Dumitrana, soția Oanei, vânzătoare.

† Eu, Necula vânzătoriu.

† Eu, Anca, soția Neculei, vânzătoare.

S-au scris de Iane ierei *ot* Mărginenii Părlitii, cu zisa lor.

† Eu, popa [...] ¹ *ot* Arcești martor la zăpisul acesta și cându s-au dat banii aceștea.

⟨*Verso*⟩: Dărmănești.

M.M.B., nr. inv. 13.707

Orig. rom., hârtie difolio cu filigran (31,5x22 cm.).

¹ Indescifrabil.

5.

1767 noiembrie 1

Bisericeasca învățătură și tare poruncă a Sfinților Părinți este ca toate cele ce se vor închina la dumnezeieștile lăcașuri să fie nestrămutate, iar împotriva (contrariul) credem atât de înfricoșată și strașnică urgie la sfânta și dumnezeiasca Scriptură, unde zice la Isus Navi, Cap. 7 „că Ahav, feciorul lui Zara, deosebind o îmbrăcăminte și 200 drahme de argint și o limbă de aur din cele ce erau închinare la Casa lui Dumnezeu din poruncă dumnezeiască cu pietre l-a ucis Isus Navi pe el și muierea și copiii și toată casa lui” pentru că din călcarea acestei porunci dumnezeiești, căci luase Ahav acestea din cele ce erau închinare la Casa lui Dumnezeu și-a aprins dumnezeiasca urgie asupra lui și a tot norodul lui Israil.

Ci dar, pentru una ca aceasta cuvine-se și se cade domnilor și oblăduitorilor (guvernatorilor) țării ca să aibă grijă și să privegheze a pururea ca nu cumva dintr-o greșală mică să se aprindă dumnezeiasca urgie asupra norodului. Pentru aceia și domnia mea pururea aflându-ne în grijă cu aceasta nu contenim cu orice fel de mijlociri pentru sfințele și dumnezeieștile lăcașuri ce se află în oblastia oblăduirii noastre și pentru toate lucrurile lor ca să se păzească neclintite.

Între altele socotit-am domnia mea și pentru aceasta fiindcă aici, în orașul domniei mele, Bucureștii, din râvnă dumnezeiască fostu-s-au îndemnat răposata Domnița Balașa, fiica răposatului Constantin Vodă Brâncoveanul, de a zidit și a înălțat din temelie o sfântă și dumnezeiască mănăstire, unde se cinstește și se prăznuiește hramul Înălțarea Domnului Dumnezeu și Mântuitorului Nostriu Iisus Hristos pe vremea ce domnia aici, în țară, răposatul întru fericire moșul domniei mele, Grigorie Ghica voievod.

Și după săvârșirea acestei sfinte mănăstiri înfrumusețându-o cu toate cele trebuincioase pentru dumnezeieștile slujbe după cum se vede fost-a având gând foarte bun și plăcut lui Dumnezeu că să o spuie și la bună orânduială înzestrându-o cu toată perusia casei dumneaei. Și ca una ce din dumnezeiască orânduială nu-i rămânea fii moștenitori vrea prin mijlocirea bunei întocmiri a acestei mănăstiri să-și câștige vecinică pomenire. Și voise ca să fie xenodoxion, adică lăcaș primitor de streini nemernici și ticăloși, care-i n-au unde să se umbrească și umblă lipsiți de hrana lor să șază întru această sfântă mănăstire în chilioare. Și să aibă și hrana vieții lor din mănăstire și să fie și un dascăl ca să învețe [ ]¹ de copii, din cari cei ce s-ar alege a fi vrednici de darul preoției să-i ajutoreze cu cheltuiială din mănăstire la căsătoria lor și la luarea darului preoției și să aibă a da pe tot anul la un arhieru talere [ ]¹ i o bute de vin ca să slujască în toate sâmbetele și la sfintele praznice să pomenească pe ctitori.

Care aceste cuprinzându-o grabnică moarte n-a apucat a le adeveri prin diată și a rămas sfânta mănăstire lipsită de cea bună și plăcută lui Dumnezeu orânduială și neavând nicio stare mergea tot spre parvă și stricăciune necăutându-se moșiile, părăginindu-se viile și altele încât mai cu zăbavă putea și la mai rea stare să vie.

Pentru care domnia mea aflând de aceasta niciun fel de orânduială a mănăstirii întru care se afla și cercetând prin sfinția sa, părintele mitropolit al țării, chir Grigorie, i prin dumnealor veliții boiari și aflând acest bun cuget plăcut lui Dumnezeu ce a fost avut răposata Domnița Balașa, ctitora acestei sfinte mănăstiri, ca să fie ctitora acestei mănăstiri ca să fie xenodoxion bine am voit domnia mea cu sfatul prea sfinției sale, părintelui mitropolit, și al dumnealor veliții boiari ca pentru un lucru ce este trebuincios întru aceasta pravoslavnică și creștinească țară să se afle lăcaș primitor de nemernici streini și săraci și cu bună orânduială întocmind am hotărât domnia mea.

Întâiu precum și mai sus s-a zis după scopusul acei fericite ctitore să fie epitropi purtători de grijă mănăstirii și preoți de mir, iar nu călugări, și să fie neînchinată având purtătoare de grijă numai de xenodoxion pentru cei cari-i neavând pâinea de toate zilele mai ales unii cari nici pot a cere milostenie să șază în chilii cărora să aibă epitropul purtarea de grijă pentru hrana vieții lor.

În vremea iernei să li să dea și lemne de foc însă până la [ ]¹.

Așișderea să aibă a ținea și preoți și diaconi și cântăreți cărora să li se dea simbria pe fieșicare an la toți, taleri [ ]¹, și dintru aceia unul să fie și dascăl de învățătura cărții a învăța [ ]¹ de copii, din cari cum s-au zis mai sus când vor ajunge în vârsta căsătoriei și se

va alege vrednici de darul preoției să-i ajute cu taleri [ ]¹. Numai și aceia să aibă datorie ca în viața lor să pomenească numele ctitorilor pentru facerea de bine și ajutorul ce li se va da.

Preoții să aibă purtarea de grijă a săvârși sfintele slujbe atât la biserica de jos cât și la cea de sus, cum și diaconii la sărbători să aibă purtarea de grijă a sluji. Cântăreții iarăși să fie nepriștani la sfintele bisericesti slujbe. Unui arhiereu să se dea pe an, taleri [ ]¹, și o bute de vin ca să slujească sâmbetele și la dumnezeștile praznice pomenind pe ctitori, iar șezământul să nu-i fie în mănăstire. Și așa având purtare de grijă episcopul pentru toate acestea să se silească să nu fie lipsă la niciuna.

Și pentru înlesnirea și ajutorul său să aibă un iconom înăuntrul mănăstirii, în mănăstire, om de ispravă și adevărat de credincios pre care să-l așeze episcopul ca să fie cu silință la toate veniturile spre sporul și folosul mănăstirii și făcând catastih pe tot venitul mănăstirii de un an.

Să facă catastih și pentru toate cheltuielile ce se vor face într-aceia și la săvârșirea anului, la luna ghenarie, să aibă a-și da socoteala. Care și pentru această socotală hotărâm domnia mea a fi alți domni episcopi purtători de grijă mai mari: prea sfinția sa, părintele mitropolitul țării, și din boierii ctitori: unul din Crețulești și unul din Brâncoveani, și despre partea curții domniei mele doi postelnici, cari se vor întâmpla dupe vreme a fi. Pentru că prea sfinția sa, părintele mitropolit, are datorie ca un lucru ce este pentru folosul sufletului și-i va fi și bucurie păzindu-se un lucru bun ca acesta în țară cum și dumnealor ce sânt din neamul ctitorilor văzând neconținută pomenire ce se face pentru sufletul neamului dumnealor. Iar dumnealor veliții postelnici socotim domnia mea că această dregătorie se află a pururea la boieri de cinste și cu credința domnului, să oprească a nu intra prin rigele (favoruri, a nu se admite la milă cei nemeritași) la xinodeoxion oameni ce nu li se cuvine, neavând atâta trebuință de hrana vieții și acei ce sunt lipsiți cu adevărat să rămâie a nu putea încăpea. Nici a intra la mănăstire niscareva oameni șireți, cari sau în viața lor sau după moartea lor să aducă pricină de paguba mănăstirii.

Pentru aceasta ca o datorie să fie celuia ce se va afla în dregătoria aceasta a fi postelnic să aibă această purtare de grijă câte patru în toți anii la luna lui ghenarie să ia socoteala episcopului cum s-a zis mai sus și adevărindu-se acele catastișe de socoteală de câte patru episcopi: un catastih să se dea la Mitropolie întru păstrare și altul să «să» dea episcopului. Și când se va întâmpla moartea episcopului sau vreo neputință a acestuia a nu mai putea sluji, atunci iarăși prin alegerea sfinții sale părintelui mitropolit și a celorlalți trei boieri să facă alegerea a pune alt episcop, pe care-le arătându-l la domn așa să-l așeze la mănăstire. Și episcopul să fie statornic în toată viața sa a nu se strămuta fără numai când se va dovedi în vreo vină spre paguba mănăstirii prin cât domni episcopi arătându-se la domn cu vina sa să se scoată atuncea și cu alegere precum s-a zis se pune altul, iarăși pământean, iar nu strein.

Deci orânduind domnia mea episcopi purtători de grijă pentru alegerea episcopului și pentru socoteala mănăstirii pe fieșcare an precum s-a zis mai sus, pe prea sfinția sa,

părintele mitropolit, chir Grigorie, și din ctitori pe dumnealui Constantin Crețulescul *biv vel* ban și pe dumnealui [ ]¹ și pe dumnealui Ianache *vel* postelnic s-au ales și s-au așezat și epitrop mănăstirii Sandul Blehan *biv vel* căpitan *za* lefegii fiind cinstit și adevărit de credincios având și știință de veniturile acestei sfinte case, care-le a avea urmarea i s-a poruncit pentru toate câte se cuprind în acest domnesc hrisov.

Așișderea și pentru cele ce i s-au dat în seamă moșii, vii, prăvălii, anume: Gurbăneștii jumătate cu heleșteul și cu vad de moară, *sud* Ilfov; Belciugovul asemenea; Furdueștii (Cula) cu case și cu biserică, asemenea; Secuenii de Jos, ce se cheamă și Fundul (Manolache) asemenea cu vad de moară; Crovul, *sud* Dâmbovița; Braniștea asemenea; Seveștii asemenea cu trei roate de moară la Sevești, în apa Dâmboviței; Găojanii, *sud* Vlașca, cu balta; Mătăsarul asemenea; Râioșii asemenea; Necșeștii; Fundenii, *sud* Saac (Prahova); Mătășeștii (Sărățenii); Răsturnații și viile 30 pogoane la Pitești; vii la Bălțați părăginite 4 pogoane; la Scăioși 17 pogoane; 30 pogoane la Sârbeni; 19 pogoane la Scheiu; 16 pogoane la Budurești; una pivniță de piatră cu casă și o cămară la Poarta domnească de Jos; o prăvălie asemenea; o casă asemenea și 3 prăvălii ce le ține Cristea grecul; o prăvălie plăcintărie; o prăvălie ce o ține [ ]¹; o prăvălie ce o ține Ilie bărbieru; altă prăvălie asemenea; o casă ce o ține Iosef sticlaru; un loc de scaun de tăiat carne.

Și osebit de acestea celelalte: țigani, vite, odoare bisericesti toate după copriinderea catastihului ce este iscălit de prea sfinția sa, părintele mitropolit, care și de domn s-a întărit și s-a dat ca să fie sub păstrarea epitropului a nu se răpune ceva. Adăogând și domniia mea milă ca să fie această mănăstire apărată de toate dăjdiile câte vor eși de la vistierie pentru alte mănăstiri. Această mănăstire să fie în pace și să fie scutită de dijmărit și de vinărit toate bucatele mănăstirii și de oierit, oi [ ]¹ și [ ]¹ scutiți de dăjdii pentru aducerea lemnelor în mănăstire pentru nemernici la xinodoxion.

Iconomul să fie în pace și ertat de dăjdii.

Preoții, diaconii și grămăticii, cântăreții iarăși să fie scutiți de dăjdii.

Drept aceia dar a fi păzită această bună orânduială și a se urma la toate și a avea milă și danie a fi statornice am întărit hrisovul acesta cu însăși credința domniei mele Alexandru Ghica voievod și cu credința prea iubitului domniei mele fiu, Grigorie voievod, rugând și pe alți întru Hristos frați domni, care de la Domnul Dumnezeu se vor învrednici domni să întăriască această bună orânduială și cu hrisoavele domniilor lor ca și ale domnilor sale așezământuri se fie în urmă de alții însăși ținute și la Dumnezeu primite.

Dar și din ceilalți nimeni pe vremea să nu să arate cu niciun fel de împotriviri smintitoare aceștii bune orânduiei cu vreo lăcomie sau pentru zavistia temându-se de ochiul cel neadormit al Dreptului Judecător, care-le nesuferind înstreinarea celor afierosite casei sfinției sale poate și acum să trimiță asupra casii lui cele ce atunci a pornit asupra capului lui Ahav răpitorului de cele închinat casei lui Dumnezeu.

Și mărturii: jupân Ianache Hrisosculeu *vel* ban, jupân Dumitrașco Racoviță *vel* vornic², jupân Nicolae Dudescu vornic de Țara de Jos, jupân Dimitrașco Ghica *vel* spătar,

jupân Pârvu Cantacuzino *vel* logofăt, jupân Badea Știrbei *vel* vistier, jupân Ianache *vel* postelnic, jupân Nicolae Știrbei *vel* paharnic, jupân Iordache Caragea *vel* spătar³, jupân Alexandru Greceanu *vel* serdar.

Jupân Pârvu Cantacuzino ispravnic. 1767 noemvrie 1.

M.M.B., nr. inv. 30.676

Copie mod. din 1900, hârtie difolio cu filigran (34x21 cm.). Are un reg. la nr. 30.586, cu data de 1847 nov. 19.

Bibliografie: ed.: Vârtosu, Vârtosu, 1938, 117-119 (nr. 169); Rafailă, 2013, 244-248; Hagi-Mosco, 1995, 81-82 (*frag.*); *fac.*: **Documente** ..., 2006, 92.

¹ Loc alb în text.

² De fapt este *vel* vornic de Țara de Sus între 1765 nov. 4-1768 febr. 20.

³ Greșit, este de fapt *vel* stolnic între 1767 aug. 10-1768 aug. 26.

6.

1767 noiembrie 10

† Adică eu, Anița Brătășanca, fi<i>ca răposatului Matei Băle<a>n biv logofăt za vistierie, dau credincios zapisul meu la cinstită mâna dum<nealui> Grigorie Bălean *biv vel* paharnic. Cum să să știe că având eu mo[ș]ie¹ la Băleni stânjini 425 date de zestre și pentru lipsă de zestre de frații miei Iordache [ ]², care după ce m-am măritat și luând³ pă răposat soțul meu, Diicul Brătășan, cât am putut șădea la această mai sus numită moșie, la Băleni, am stăpânit-o și m-am chivernisit cu mult-puțin vinitul ce luam după dânsa. Dar întâmplându-mi-să de am venit cu răposat soț meu aici, peste Olt, la moșia soțului meu Brătașani. Și neputând a mai căuta venitul aceștii mai sus numitei moșii de la Băleni mult-puțin ce să agonisa pă dânsa mânca frații miei și mie ce vrea aceia îmi da uniori nimicu. Acum împresurându-mă datorii și neavând niciun fel de chiverniseală și ajutori de la nimeni m-am s[cu]lat⁴ însumi eu și am venit cu chieltuiala la frații miei ca să vânză această mai sus numită moșie din Băleni dumnealor. Dar dumnealor dupre o parte socotind ca să aibă moșia tot supt zaptul după cum au avut-o și până acum. Și mie să nu-mi dea nimicu au zis cum că n-au bani ca să o⁵ cumpere. Și așa cu dăstulă chieltuială am șăzut aici 5 săptămâni ca doar va găsi bani să o⁵ cumpere dum<nea>lor și nicidecum bani n-au găsit.

Deci, văzând că dum<nea>lor bani n-au, nici găsăscu într<altă> parte și în strimță rămân datornici și scăpățiunea de toate părțile și văzind la frații miei nicio nădejde de bani ca să o⁵ cumpere ei sau nădejde de rapaos de am ajutat cevași nu am mersu la dum<nea>lui mai susul numit nenea Grigorie Bălean paharnic, văru-mieu. Și i-amu vândut acești mai sus numita moșie dăn Băleni stânjăni 425, masă stânjăni 80 taleri 80, care s-au făcut taleri 212 *poli*, adică doao sute doisprezăce și jumătate și am luat acești bani

pă dăplin în mâna mea care de ar și face moșiia stânjăni peste 300 *poli* mai mult măcar că vânzarea moșiilor acolo cu acest preț este. Dar fiindcă după răposarea părinților miei de la⁵ frații miei niciun ajutori n-am avut. Iar dum⟨nea⟩lui luădu-mă⁶ în casa dum⟨nea⟩lui și chivernisindu-mă cu toate cele trebuincioase ale mele și măritându-mă dum⟨nea⟩lui după mai sus numitul boier din casa dum⟨nea⟩lui și cu toată chieltuiala nunții din casa dum⟨nealui⟩. Și la zestre iarăși m-au ajutat și mi-au⁷ dat de la dum⟨nea⟩lui haine, scule, boi, vaci și altele afară din cele ce mi-au⁷ câștigat dum⟨nea⟩lui cu silința dum⟨nealui⟩ de la alți boieri. Și așa aflându mult ajutoru de la dum⟨nea⟩lui nădăjduind și de acum înainte⁸ iarăși la ajutorul dum⟨nea⟩lui ca la un boier mare și rudă ce-mi este mai vărtos după mila ce am cunoscut de la dum⟨nealui⟩ până acum nădăjduind și de acum cum mai sus zicu am mersu de am vân[d]ut⁹ această mai sus numită moșie dum⟨nealui⟩ și cu preț ce arată mai sus. Și am luat toți banii deplin în mâna mea.

Deci, de acum înainte⁸ să aibă dum⟨nea⟩lui a stăpâni acești stânjăni 425 masă dum⟨nea⟩lui și coconii dum⟨nea⟩lui câți Dumnezău îi va dărui cu bună pace de către mine și de către copiii miei și de către frații miei și de către tot neamul meu pentru că eu de a mea bună voie și de nimeni sălită am vândut-o dum⟨nealui⟩ și am luat bani de am plătit toată datoriia. Și [n]e-amu¹⁰ chivernisit și ticăloasa viața. Și măcar de s-ar arăta din frații miei să zi[c]ă⁴ că va înto⟨a⟩rce bani să nu fie volnici pentru că eu de la dășii n-am avut nicio milă sau căutare. Ci ocară am petrecut în casa lor și ei de la mine au luat iar nu eu de la ei. Iar de la⁵ dum⟨nealui⟩ nénea Gligorașco paharnic văru meu nu numai mili și căutare am avut și am, ci încă și rușinile ce le-amu petrecut în casa fraților miei, dum⟨nea⟩lui mi le-au acoperit cu chieltuiala și sălința dum⟨nealui⟩, care și acum la datoriile mele și la necazurile mele. Iar dum⟨nealui⟩ s-au aflat și au luat bani cu dobândă de mi-au⁷ dat pă mai sus numita moșie de m-am curățit de datornici. Iar frații miei căutau să mă înșale să-mi ia moșiia cu prețul jumătate. Iar dum⟨nealui⟩ ca unu ce mi-au⁷ fost și-mi este ajutori nevrând să mă păgubească mi-au⁷ dat preț ce arată mai sus miluindu-mă peste prețul moși⟨e⟩i și cu altele deosibit. Ci cum zicu moșiia să-i fie dum⟨nealui⟩ ohabnică în veci [c]a¹⁰ unii rude bune ce l-am avut și i-au fost milă și-i este [de]¹¹ mine.

Și când s-au făcut acest zapis fost-au și alți boieri de cinste față. Și eu pentru încredințarea m-am iscălit mai jos cu toți boierii de cinste ce s-au aflat ca să să crează. 1767 noemvrie 10.

Anița Brătă[șanca]⁴ vânzăto⟨a⟩re

Șt⟨efan⟩ Păș. *biv vel* paharnic martor

Ev. *biv vtori* vistier mărturie

[ ]¹².

Asan Băle⟨a⟩nu¹³.

Și am scris eu, Radu logofățel cu zisa dum⟨nea⟩ei.

⟨Verso⟩: Băleni.

M.M.B., nr. inv. 27.267

Orig. rom., hârtie difolio cu filigran (33x22,5 cm.), sigiliu inelar în cerneală.

¹ Scris peste slova „p”.

² Loc alb în orig.

³ луунд.

⁴ Rupt în orig.

⁵ Ad. interlinear.

⁶ луундуму.

⁷ мижу.

⁸ іннаинтѣ.

⁹ Scris peste slova „y”.

¹⁰ Scris peste altă slovă.

¹¹ Se repetă în orig.

¹² Semnătură autografă în lb. greacă.

¹³ Semnături autografe.

7.

1767 decembrie 9

† Adecă eu, Costandin păharnic Găleşăscul dat-am zăpăsul meu la cinstită mâna dum<nealui> Nicolae Brâncoveanu *biv vel* clucer să fie de bună credință. Precum să să știe că având eu un țigan, anume: Ilie, *sin* Stan Neghină, în curtea dum<nealui>. Și fiind țigan înșurat n-am putut să stric cununiile. Ci m-am învoit și m-am așăzat cu dumnealui de mi-au dat alt țigan al dum<nealui> schimbu, anume: Saulea, *sin* Raia de la¹ Potlogi, însă vârsta lui de ani [18]². Care țigan al meu mi să trage și mie de la¹ moșul Hrizea Pietroșan. Drept acéia i-am dat dum<nealui> acest zăpăsi ca de acum înainte să-l stăpânească dum<nealui> și coconii dum<nealui> căți Dumnezeu îi va dăruia cu bună pace de către mine și de către tot neamul meu, să-i fie dum<nealui> rob în veci nestrămutat.

Și pentru credința am iscălit cu mâna mea ca să să crează. Iar de să va scula cinevași asupra acestor țigani cu vreo pricină eu să aibu a da seama. Dechemvrie 9 *dni*, 1767.

Costandin păharnic Gălășescu adeverez

† D. *vel* vornic martor

Iordache Mavrocordat vistier martor³.

Și am scris cu zisa lui, Ștefan Lémtescu și <sunt> martor.

[1767 dechemvrie 9]².

<Verso>: Zăpăsul lui Ilie țigan, *sin* Neghină, de schimbul Gălășăscului Costandin cu Saulea, *sin* Raia ot Potlogii.

M.M.B., nr. inv. 39.190

Orig. rom., hârtie difolio cu filigran (31,5x21,5 cm.).

¹ Ad. interlinear.² Scris cu altă cerneală.³ Semnături autografe.

8.

1767 f.l.z.

Hârtie cu *leat* 1767 are această coprire, adică:

Dimitriie *biv vel* paharnic cerându-să de hotarnic de către dumnealui Nicolaie Știrbei *biv vel* stolnic și de Stanca Călinească serdăreasa ca să hotărăscă moșiia Vrăneștiloru din *sud* Mușcelu de către Tomă Rătescul șătrar s-au și orânduit cerutul cu cartea dom<nea>scă. Dar acel Toma nu s-au arătat acolo cu sineturile ce va fi având, nici însuși, nici prin vechil așa pomenitul hotarnic după adăstarea de 25 <de> zile face aceasta [ho]¹ carté către măriia sa Alecsandru Scarlat Ghica voievod că să să apuce Tomă Rătescul să împlinească venitul pomenitei moșii pă doi ani și jumătate după hotărnicia dumnealui păharnicului Grigore Băleanu ce [i]¹ să făcuse cu doi ani mai înainte². Și măriia sa întărește această carte.

Cartea cu *leat* 7207 <1699> coprinde cele mai jos, adică:

Este hotărnicia supt iscălituri zice de hotărnicia moși<e>i Călineștiloru partea lui Costandin Știrbei ce are de moștenire *i* de cumpărătoare de către Luca *vtori* vistier și de către frate-său, Tudor, și de la alți Rătești, care-le cere prin jalbă hotarnici pe Dinul *vtori* logofăt și pă Radu Goleșcu *vtori* comis cu alți 12 boieri. Și să și orânduiescu. Și aceia facu această hotărnicie dându-i lui Costandin Știrbei la căpătâiu moși<e>i despre Argeși din hotarul Brătuleștilor spre hotaru Cătunului până unde s-au pus piază stânjâni 200. Și la mijlocul moși<e>i pă drumul cel mare care merge pe supt podgorie iar din hotaru Brătuleștilor spre hotaru Cătunului unde s-au pus piază stânjâni 300. Și la căpătâiu moși<e>i din sus despre Țigănești pân pădure stânjâni 215 dându-le și ceilalți³ la întâiu trăsură stânjâni 40, la mijlocu stânjâni 60 și la căpătâiu moși<e>i din sus de către Țigănești stânjâni 40 asemenea să să dea și viile.

Un zapis cu *leat* 1811⁴ martie 20 supt iscăliturile lui Ioniță și lui Gheorghii vânzători ce vând trei răzoare dă viie a loru drept lei 330 lui coconului Grigorașcu Izvoranu în Turculești pân moșiia cumpărătorului.

O jalbă a dumnealui Ioan Moshu *vel* vistier către măriia sa a [lă]¹ Costandin Alecsandru Ipsilant voievod prin care cere hotarnicu din parté-i pă Ioniță Unguralul *biv treti* vistier ca mergând cu ceilalți doi hotarnici [ ]⁵ și anume: [ ]⁵ pitar Nicolaie Rătescu luat⁶ din partea dumnealui dvornicului [s..]¹ Slătineanu.

Grigorie Leurdeanu luat⁶ din partea Izvoranului să-i aleagă moșiia dumisale ce să numește Călinești ce au fost de frați cu Grigorie Izvoranu pă lângă care moșiie are și dumnealui dvornicu Slătineanu năpăstuindu-i dumnealui dvornic cu făcerea unei mori. Și după cerere să și orânduiește cerutul hotarnic cu porunca mării sale.

O jalbă <a> lui Grigorie Izvoranu către măriia sa Ioan Gheorghie Caragea voievod

prin care jeluiește că igumenu sfintei mânăstiri Râncăciov au pus țigani de curăță măracini și au intrat⁷ cu curățitul și pă moșiia sa. Și pe de o parte cere ca deocamdată fiind vremea arăturilor a să popri, iar pe de altă parte hotarnicu pă Grigoriie Leurdeanu ca să îndrepteze moșiia de către vecinul său, pomenitul egumen. Și măriia sa face porunca către boieri ispravnici din *sud* Mușcel ca să cerceteze pricină prin judecată atât înaintea² dumnealor cum și cu orânduți la fața locului boierinași alegători ce vor fi ceruți și priimiți de amândooă părțile.

Și la dreptatea ce va avea să-și afle îndestulare, iar neodihnindu-să vreo parte cu alegerea de la⁸ [ ]⁵ fața locului să-i trimiți la divanul mării sale.

⟨*Verso*⟩: Hotărnicia Călineștilori cu alte scrisori. Septemvrie 12 <1>837.

M.M.B., nr. inv. 91.618

Copie rom. din 1837, hârtie difolio cu filigran (32,5x22 cm.).

¹ Tăiat în text.

² инаинте.

³ челаланци.

⁴ Așa scrie în text.

⁵ Loc alb în text.

⁶ луат.

⁷ интрат.

⁸ Ad. interlinear.

9.

1768 mai 5

Ianache Hrisoscoleo *vel* ban al Craiovei

Înaintea¹ mea la divan au venit Iordache Băleanu cu soru-sa, Anița, ce au ținut-o Dinul Brătoșanu zăcând numitul Bălean că au fost dat surori-sa, Anița, de zestre 350 stânjâni de moșie din hotarul Băleni. Și deosebit alți 28 de stânjâni pentru o rămășiță de zestre și cum că încă puind la datorie soru-sa au vândut acei stânjâni de moșie de 3 luni trecute. Dum⟨nealui⟩ paharnic Gligorașco Băleanu și cum că ar fi mai vândut încă stânjâni 47 cu care n-au avut nicio tréabă peste tot drept taleri 250. Și zăcea cum că apucând pe soru-sa ca să dea sama pentru ce au vândut și acei 47 de stânjâni cu care n-au avut nicio tréabă. Și pentru ce au vândut acea parte de moșie masă fiindcă în foaia ei de zestre nu i s-au dat masă. Și deosăbit ca să dea sama drept câți bani au vândut acei stânjâni de moșie ca să-i poată răscumpăra de la paharnicul Băleanu. Iar au răspunsu cum că nicidecum n-au vândut acei 47 de stânjâni nici că au luat taleri 250, ci numai taleri 190 bani gata și un șaliu de taleri 10.

Și cerând numitul Bălean ca să i să dea adeverință dupe mărturisaniia surori-sa și

întrebându-să și Anița Brătășanca ca să răspundă în ce chip va ști adevărul au mărturisit cu sufletul ei cum că mai mult decât acei taleri 190 și un șaleu n-au luat și cum că acei 47 de stânjani nicidecum nu i-au vândut. Care dupe mărturisaniia ei în ce chip au dat sama am dat această adevăriniță la mâna numitului Bălean. Martie 5 *dni*, 1768.

[ ]².

Trecut la condică.

Biv vtori logofăt.

M.M.B., nr. inv. 27.266

Orig. rom., hârtie difolio cu filigran (29,5x20,5 cm.).

¹ инаинтъ.

² Semnătură autografă indescifrabilă.

10.

1768 mai 25

† Adică eu, Gheorghe împreună cu cumnată-mea, Rada, *i* cu nepotă-mieu, Ioniță, dat-am zăpisul nostru la mâna dum<nealui> șătrar Dimitrache Mehtupciu. Pe cum să să știe că i-am vândut moșie în Tătărăi de Josu stânjani 32 *poli*, stânjanul *po* bani 93. Care moșie ne-au fost și noao de la¹ părinți, ce să trage den neamul lui Drume postelnic. Și i-am dat de a noastră bună voie și nesiliți de nimeni însă făcând-o masă dându-ne toți banii deplin să o¹ stăpânească dum<nealui> și coconii câți Dumnezeu îi va dăru.

Și pentru credința am iscălit mai jos și mi-am pus și degetile ca să să crează iscălind și alți boieri, care s-au <în>tâmplat <de> față. Mai 25 *dni*, 1768.

Eu, Ghiorghe vânzătoru.

Eu, Rada vânzătoare, soția lui Stroe, *brat* Ghiorghe.

Eu, Ioniță, *sin ego*

Eu, Cărstea, *sin* Miriță, mi-am pus degetul vânzătoriu

Ianache Periețeanu postelnic, martor

Costandin Costandin Per<iețeanu> martor

Ilința postelniceasa Periețeanca, martoră².

<Verso:> Zăpisu dă moșie dă Tătărăii dă Jos ce am cumpărat, stânjani 32 *poli*.

M.M.B., nr. inv. 27.350

Orig. rom., hârtie difolio cu filigran (20,5x15 cm.), 4 amprente digitale în cerneală.

¹ Ad. interlinear.

² Semnături autografe.

11.

1768 mai 28

Socoteala moșii Bățoveni de Sus și de Jos și Vălineasca din județul Vlașca partea lui Antonie vătafu cu cetași lui și a celorlalți moșneni arătându câtă moșie este peste totu și fieșicăruiua câtu i s-au venitu. Mai 28 zile 1768.

Bățoveni de Sus

Stânjeni:

1.410 la capul despre răsăritu;

1.871 la mijlocu;

1.523 la capul despre apus.

4.804 patru mii opt sute patru. Făcându-se masă rămâne buni stânjeni una mie șase sute unu și jumătate.

Bățoveni de Jos

950 la capul despre răsăritu;

1.091 la mijlocu moșii;

1.241 la capul despre apus.

3.282 trei mii două sute optuzeci și doi. Făcându-se masă rămâne buni stânjeni una mie nouăzeci și patru.

Vălineasca pe lângă Bățoveni de Jos

Stânjeni:

367 la capul moșii despre răsăritu;

641 la mijlocu;

800 la capul despre apus.

1.808 una mie optu sute opt. Făcându-se masă rămâne buni stânjeni șase sute doi și jumătate.

Face toată moșia stânjeni trei mii două sute nouăzeci.

Dintr-acesta cui ce s-au datu dupe cărțile ce au avutu.

462 Radu paharnicului Rătescu, ginerile lui Mihaiu, de moștenire și de cumpărătoare;

267 Iordache și Dobrița;

233 Preda Coșoiu;

481 ½ Radu, fiul lui Hrizi capitanu Perpelicu, de moștenire și de cumpărătoare;

159 Vasile Moldu, ginerile lui Hrizea capitanu, de cumpărătoare;

313 Sfânta Mitropolie danie de la Grigorie logofătul și măcar ca în dania acea este arătat stânjeni cinci sute patruzeci și cinci, dar fiindu stânjeni mici i s-au căzut câtă analoghie acești stânjeni trei sute treisprezece.

Facu stânjeni una mie nouă sute patrusprezece și jumătate, însă această moșie li s-au datu dupe hrisovul lui Mihaiu voievod ce este cu anul 7105 <1597> ghenarie 10 dată lui Antonie vătafu și cetașilor lui.

Moșia ce au rămas moșnenilor Bâțcoveni de Jos cum arată:

1.375 ½ li s-au datu tuturor moșnenilor Bâțcoveni dupe hrisovul Radului Vodă 7118 <1610> iulie, întru care adeverează că s-au răscumpărat de rumânie cu mila lor.

3.290 facu împreună stânjeni trei mii două sute nouăzeci.

Asemenea foaie s-au datu și Sfintei Mitropolii și neamului lui Antonie vătafu cu cetașii lui moșnenilor tuturor. Mai 28 zile 1768.

Necolae Știrbei mare paharnic.

Iordachie mare stolnicu.

M.M.B., nr. inv. 82.865

Copie mod. din 1871, hârtie difolio (39,5x26 cm.).

12.

1768 iunie 8

Prea cinstite și prea sfinte sfinția ta părinte mitropolit cu căzută metanie
închinându-mă sărut blagoslovitoarea dreapta sfinții tale

Cu prea plecată scrisoare înștiințăm pe prea sfinția ta că după porunca ce am avut întâiu și a doua pe portar la soroc am venit aici, în fața moșii, și strângându-ne cu toți moșnenii și cei din sus și cei din jos am deosebit moșia Sfintei Mitropolii stânjani trei sute treisprezece și am împietrit-o cu șase pietre deosebind-o. Iar pentru puțul ce-mi poruncești ca să fac pentru aceasta vei ști sfinția ta că puțul era bănuiala sătenilor că se va coprinde de stânjani Mitropoliei au rămas pe hotarul lor. Iar moșia Mitropoliei are alt puțu, cheltuiala hotarnicilor au ajuns taleri [ ]¹, bani 21, i-am dat. Iar pentru havaetul dumnicalui mare portar și la portărelului rămâne la prea sfinția ta.

Și cum va fi mila sfinții tale. Iunie 8 în anul 1768.

Prea plecat, popa Albu protopopu.

M.M.B., nr. inv. 82.864

Copie mod. din 1871, hârtie difolio (39,5x26 cm.).

¹ Loc alb în text.

13.

1768 septembrie 4

† Din luminată porunca mări(«e)i sale prea înălțatului¹ nostru domnu Io Alecsandru Scarlat Ghica voievod fiind orânduți ca să cercetăm pricina moși(«e)i Găujanii a Mănăstirii Râmnicu ce are pricină cu Mihai Zăgănescul *ot sud* Slam Râmnicu. Și mergând în fața locului întâmplându-să de au venit poruncă de zaharea n-au luat atuncea tréaba sfârșit și dând jalbă egumenul Râmnician cum că nu i s-au cercetat zăpisile ce au avut.

Acum de al doilea ni să poruncește prin luminată porunca mări(«e)i sale cu Ioniță păharnic ca să cercetăm zăpisile mănăstirii de ajungu la apa Buzăului sau de nu ajungu. Noi după poruncă cu toții ne-am strânsu la un locu u[n]de² fiind amândo[ao]² părț[ile]² <de> față am cetit zăpisile Mănăstirii Râmnicu cât și ale Zăgănescului. Și cetind toate zăpisile mănăstirii Râmnicu ce le³ are de cumpărătoare de la moșnenii de moșie Găujani și zăpisile moșnenilor dă vânzare arată că au vândut din câmpu, din apă, din balta Amării și dă peste tot hotarul care într-aceste zăpise Zăgan căpitan fiind și el moșnean de Găujani nu-l vedem iscălit. Iaru într-un zăpis al unui moșnean ce iaste iar vânzător iaste Zăgan [c]ăpitan⁴ iscălit martor. Și scrie din câmpu, din balta Amării și dă peste tot hotarul, iar dă apă nu pomenește. Și mai are mănăstirea un zăpis al lui Zăgan căpitan de vânzare tot de moșie Găujanii de stânjăni 324. Și scrie iar din câmpu și din balta Amării și dă peste tot hotarul și de apa Buzăului iar nu pomenește.

Am cercetat cartea de hotărnicia egumenului Râmnicianului a 12 boieri *ot leat* 7203 <1695>. Și arată că s-au tras moșie Găujani în capul moși(«e)i dăspre apa Buzăului, unde să lovește în capu cu moșia Călimăneștiloru, iar pietri nu arată că au pus fără numai zice că au tras de hotarul Dudeștilor în sus.

Așijderea am cetit și cartea de hotărnicie a Zăgăneștilor *ot leat* 7216 <1708> a 36 de boieri, care arată că au cercetat pă alți 12 boieri ce hotărăse mai nainte. Care au fost hotărât bine și [c]u² dreptate. Și zice unde apa Buzăului din hotaru D[ud]e[șt]ilor² și zicu acei boieri [c]ă² au pus la toate trăsurile pietri cu cărbuni. Și întâmplându-să de veni și Dobrin Iuga vechilu dum(«nealui) Radului Guliano *biv vel* pitar cu o carte de hotărnicie a 24 de boieri și arată o piatră a moși(«e)i Dudeștilor în capul moși(«e)i Găujani. Care acei boieri hotarnici ai Zăgăneștilor arată că dintr-acea piatră au tras moșie Călimăneștilor ce iaste pe dincoace de apa Buzăului și⁵ mărturiile așa mărturisescu cum că au stăpănit până într-acea piatră.

Am cercetat și pentru stăpânirea podului și cerum la egumenul Râmnician să ne³ arate cu ce pricină cere să stăpânească podul și zăpis nu ne³ arată, nici mărturii nu ne³ aduse, fără numai zise cum că podul Zăgăneștilor iaste pe moșia mănăstirii. Întrebând pă Zăgănești cu ce stăpânire stăpânescu podul până acum ziseră că de la³ moși de la³ strămoșă-său Zăgan căpitan. Care neîncrezându-ne la aceste zise ale lor ne aduseră mărturii pe un Tudorache căpitan Zanfir de mărturisi prin carte de blestem cum că din copilărie știe stăpân pe acel podu pe Zăgănești i pe cărciume și de o parte de apă și de alta parte și să află *ot* de 80 de ani.

Așijderea mai mărturisi Toia Milănoiul om mai mare peste optzeci de ani, care să trage și el din neamul moșnenilor din Găujani. Și el zice că știe când au vândut Zăgan căpitan moșie la răposatu spătar Mihai și acest podu um[bla]² și pe acele vremi. Și era nesupărat după vânzare de răposatu spătar Mihai. Și ne mai mărturisi și Costandin, fecioru Irimii părcălab, om ca de³ 60 de ani, iar prin carte dă blestem, care s[ă]² trage și el neam din moșneni, din Găujani, cum că tot pe Zăgănești i-au apucat stăpâni pă podu și pe cărciume.

Am întrebat pe aceste trei mărturii podul tot la un locu au umblat au după vremi unde să găsea vadu acolo să muta podul. Ei așa mărturisiră că unde să găsea vadu la capul moșii Găujanilor acolo umbla podul și făcea și cărciume. Ne mai aduse Zăgăneștii pe un Toader logofătu mănăstirii Râmnicu și prin carte dă blestem mărturisi om ca de³ 50 de ani cum că mergând el cu un egumen Simion Batica la moșia Găujanii fiind el copil în casă la egumen podul umbla. Și trecând egumenul pe podu au scos bani să plătească podariloru câți au trecut și podarii n-au priimit și podul era al Zăgăneștiloru și era cărciuma dăspre moșia Găujanilor dincoace de apa Buzăului. Și au luat egumenul vina cu bani de la³ cărciuma Zăgăneștilor. Și de atunci până în zilele lui egumen Meletie au stăpânit Zăgăneștii cu pace.

Ci și noi după cercetarea zăpisilor și a mărturiilor am datu această adevărînță la mâna Zăgăneștiloru ca să³ stăpânească după cum au stăpânit și mai nainte fiind moșneni vechi că așa am găsit cu cale în frica lui Dumnezeu prin carte [de b]lestem². Septemvrie 4 dni, 1768.

[ ]⁶

Fiind rânduit de dumnealui Necolae *bi*⟨v⟩ *vel* sârdar în locu dumnealui la această hotărâre amu iscălit Asan Neculescul postelnic

Radu Săvescu *biv* logofăt *za* vistierie

Șarban Tud. postelnic

Ianache G.

Tudorache⁷ căpitan martor

Costandinu [...]⁸ Robe

Vasilie ceauș⁹.

⟨*Verso*⟩: Carte de judecată pentru igumenul Râmniceanului [carte de judecată pentru]¹⁰.

M.M.B., nr. inv. 13.554

Orig. rom., hârtie difolio cu filigran (31,5x21,5 cm.).

¹ иннълцатулуи.

² Rupt în orig.

- ³ Ad. interlinear.
⁴ Scris peste slova „и”.
⁵ Se repetă în orig.
⁶ Semnătură autografă în lb. greacă.
⁷ Τυδοραακε.
⁸ Indescifrabil.
⁹ Semnături autografe.
¹⁰ Tăiat în orig.

Bibliografie

- * * * *Documente feudale privind istoria oraşului Bucureşti şi a satelor învecinate, aflate în colecţia Muzeului Municipiului Bucureşti*, 2006, (coord. Ionel Ioniţă), Editura Muzeului Municipiului Bucureşti, Bucureşti.
- Hagi-Mosco, E., 1995, *Bucureşti. Amintirile unui oraş. Ziduri vechi. FiiŃe dispărute*, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti.
- Iordache, A., 1991, *Principii Ghica. O familie domnitoare din istoria României*, Editura Albatros, Bucureşti.
- Istoria Românilor. Românii între Europa clasică şi Europa luminilor (1711-1821)*, 2002, Cernovodeanu, P., Edroiu, N. (coord.), vol. VI, Editura Enciclopedică, Bucureşti.
- Rafailă, G.-M., 2013, „Biserica Domniţa Bălaşa şi proprietăţile sale în colecţia de Documente a M.M.B.”, *C.A.B.*, IX, Bucureşti, 197-325.
- Vârtosu, E., Vârtosu, I., 1938, *Epitropia Aşezămintelor Brâncoveneşti. O sută de ani dela înfiinţare 1838-1938*, Bucureşti.